

TCP – mycket mer än ett handelsavtal

Ola Nilsson

I ALBAs principförklaring från 2004 ligger fokus på fattigdomsbekämpning, stärkande av demokratiska, sociala och ekonomiska rättigheter samt motstånd mot en nyliberal ekonomisk politik. När Bolivia anslöt sig 2006 utökades på Evo Morales önskan samarbetet till att också omfatta handel och ekonomisk utveckling och namnet ändrades till ALBA-TCP, där TCP står för Folkens handelsavtal.

Tanken var att lägga grunden till ett handelsavtal som på viktiga punkter skiljde sig från de nyliberala som tjänar de ekonomiska stormakternas intressen och slår ut småjordbruk och lokala producenter och leder till både social dumpning och plundring av naturresurser.

TCPs grundprinciper

De nyliberala handelsavtalen mellan de industrialiserade länderna och nationerna i Syd har ofta syftat till att främja råvaruexport från Syd till förädlingsindustrierna i Nord. Samtidigt har tullmurar rivits för att öppna Syds marknader för förädlade produkter och subventionerade livsmedel från EU och USA. Resultaten är inte sällan att den inhemska industrin aldrig får en chans att utvecklas och därför slås ut. Lokala livsmedelsproducenter får lägga ner då de inte kan konkurrera med de kraftigt subventionerade livsmedlen från EU och USA.

Den första stora skillnaden mellan TCP och nyliberala handelsavtal, är att de favoriserar den svagare parten. De länder som har den lägsta graden av industrialisering, är också de som får mest bistånd, teknologi och krediter för sin utveckling, med syftet att skapa en jämn och rättvis ekonomisk utveckling i hela ALBA-TCP-området.

Man talar om en komplementär och solidarisk handel där inte bara utbyte av produkter, utan också av teknologi och kunskap är viktiga inslag för att skapa största möjliga integration - ekonomiskt, socialt och kulturellt - mellan länderna

Folkens handelsavtal ställer heller inga krav på att länderna ska fokusera sin ekonomi på att öka exporten, utan uppmuntrar snarare en diversifierad ekonomi i varje land som syftar till lokal utveckling och att bryta importberoendet. Tullar är tillåtna så länge de syftar till att skydda en lokal industriell utveckling, eller befolkningens välbefinnande och försörjningsförmåga.

En annan viktig skillnad från nyliberala handelsavtal är att TCP uppmuntrar länderna att reglera sina ekonomier och stärka statens roll. I TCP är staten den främsta aktören och ska fungera som garant för att tillfredsställa medborgarnas behov i de sektorer där den privata företagsamheten misslyckas med detta.

Energisamarbeten

En föregångare till TCP var de energiavtal som Venezuelas oljebolag PDVSA träffade med länderna, först i Sydamerika, sedan i Karibien och slutligen i andinska området. Avtalen som går under namnen PetroSur, PetroCaribe och PetroAndina har olika funktionssätt, men syftar alla till att öka integrationen mellan länderna och samtidigt stärka nationernas självbestämmande.

PetroAndina och PetroSur är avtal mellan Colombia, Venezuela, Peru, Bolivia och Ecuador, respektive Venezuela, Argentina, Uruguay och Brasilien som syftar till att samordna ländernas energiproduktion. Genom att samordna ländernas energipolitik, investera i gemensam infrastruktur och stärka oberoendet från utländska oljebolag, minskar man transportkostnader och stärker regionen geopolitiskt.

PetroCaribe är ett avtal mellan Venezuela och tretton andra länder i Centralamerika och Karibien, för att på rättvis grund kunna säkra ländernas energibehov. Tidigare måste länderna betala sin oljeimport kontant, i förskott och ofta till priser långt över världsmarknadspriset. Genom PetroCaribe kan de köpa sin olja på avbetalning, med avtal på 17-25 år till en procents ränta om råoljepriset ligger på över \$40 fatet. De kan också välja att betala sin oljefaktura med jordbruksprodukter som Nicaragua eller med välfärdstjänster som Kuba.

Vidare genomförs investeringar i medlemsländerna i såväl petrokemisk industri, gasanläggningar och raffinaderier som i uppbyggnad av förnyelsebara energikällor. Länderna förbinder sig att med teknologisk assistans från PDVSA, producera jordbruksbaserade drivmedel genom att antingen odla energigrödor eller omvandla jordbruksavfall till biogas. Vidare förbinder de sig att genomföra energibesparingsprogram, liknande de som genomförts i Kuba, Venezuela, Bolivia och Nicaragua. Där har gamla hushållsapparater byts ut mot energieffektiva och glödlampor byts ut mot lågenergilampor.

Stornationella företag

Ett verktyg för integration och snabbare utveckling och industrialisering, är de stornationella företagen - grannacionales. Namnet är valt som ett avståndstagande från de transnationella företag som under decennier tillåtit härja obehindrat på kontinenten. Ett stornationellt företag är en samordning av olika länders statliga företag och offentlig verksamhet inom ett område, som gemensamt bildar en struktur för utbyte av kunskap och teknologi.

I dagsläget finns ett flertal stornationella företag och projekt inom olika områden som innefattar såväl ALBA-TCP-länder som nationer som står utanför samarbetet.

- De stornationella företag som hittills bildats är
- Import-export företaget ALBA-exim för att samordna ALBA-TCP ländernas handel
  - Ett aluminiumföretag för förädling och handel med bauxit och aluminium
  - Ett företag som arbetar med produktion och förädling av järn och stål
  - Ett gruvföretag för exploatering och prospektering
  - Livsmedelsföretaget ALBA-Alimentos, där också medlemmarna i PetroCaribe deltar
  - Cement och betongföretaget Grannacional de Cemento

Samtidigt pågår tjugotalet projekt inom turism, transport, byggnadsverksamhet, industri, telekommunikation, miljöteknik med mera, för fler stornationella företag inom strategiska områden.

Utöver dessa företagsbildningar, finns ett stort antal stornationella projekt inom ramen för miljö, kultur, idrott, hälsa, utbildning och turism. Olika länder äger olika projekt, och avtalen träffas mellan såväl ALBA-TCP medlemmar, som nationer utanför samarbetet. Nicaragua leder exempelvis ett flertal projekt inom området livsmedelssäkerhet, medan Kuba äger projekten som avser hälsa, utbildning och kultur.

Sydbanken, ALBA-banken

För att finansiera utvecklingsprojekt, infrastruktur och integration har länderna i Syd länge varit beroende av internationella finansinstitut som Internationella Valutafonden och Världsbanken. För att få kontroll över sin in- och utlåning bildade Argentina, Brasilien, Paraguay, Uruguay, Bolivia och Venezuela Sydbanken 2009 med ett startkapital på 140 miljarder kr.

Banken finansieras dels genom att medlemsstaterna utifrån sin ekonomiska styrka skjuter till medel från sina riksbanker, och dels genom att medborgare i dessa länder kan köpa obligationer i banken på fem eller tio år.

Banken lånar ut till nationella projekt inom traditionella områden som infrastruktur, industrialisering och för att lösa ut gamla lån, men också till okonventionella områden för en investeringsbank som kultur, hälsa, social välfärd och fattigdomsbekämpning.

ALBA-TCP har också en ALBA-bank som bildades 2008 med målet att solidariskt finansiera de stornationella projekten och ge lån och ekonomiska förutsättningar till de stornationella företagen. Mer okonventionella områden som är inskrivna i bankens riktlinjer, är att den ska arbeta

mot diskriminering baserad på kön och etnicitet; bekämpa social utstötning; stärka den deltagande demokratin samt bidra till en hållbar utveckling.

SUCRE – den gemensamma valutan

I november 2008 beslutade ALBAs medlemsstater att lansera Sucre som betalningsmedel för handel sinsemellan. Ett drygt år senare genomfördes de första internationella transaktionerna. Den egna ALBA-valutan har haft en stark förespråkare i Ecuador, som år 2000 tvingades ge upp sin nationella valuta till förmån för US-dollar.

Initialt är sucuren en så kallad virtuell valuta och används vid handel mellan ALBA-TCP-länderna – en handel som ökat med över 400 procent sedan 2004.

Målsättningen med den gemensamma valutan är till att börja med att länderna ska kunna spara sin hårdvaluta till handel med länder utanför sucrområdet, ytterligare underlätta handel inom ALBA-TCP, stödja kooperativ och den folkliga ekonomin, öka integrationen samt motståndskraften mot internationella finansiella kriser, som oftast slår hårt mot små valutor.

I en intervju förklarade Bolivias ambassadör vikten av ett eget betalsystem. Eftersom dollarn är den internationella handelsvalutan måste andra valutor passera New York och betala växlingsavgifter. Den slipper ALBA-länderna när de använder sin sucre. Sucre är "Sistema Único de Compensación Regional", men det är också en av de latinamerikanska frihetshjältarnas namn.

